

Pressi- ja teabeosakond

Euroopa Liidu Kohus
PRESSITEADE nr 145/19
Luxembourg, 19. november 2019

Kohtuotsus liidetud kohtuasjades C-585/18, C-624/18 ja C-625/18
A.K. vs. Krajowa Rada Sądownictwa ning CP ja DO vs. Sąd Najwyższy

Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima Poola kõrgeima kohtu uue distsiplinaarkolleegiumi sõltumatust, et teha kindlaks, kas see organ võib lahendada kõrgeima kohtu kohtunike pensionile saatmisega seotud vaidlusi või peab sellised vaidlused lahendama sõltumatuse nõudele vastav muu kohus

Euroopa Kohtu suurkoda otsustas kiirendatud menetluses tehtud 19. novembri 2019. aasta kohtuotsuses A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus) (C-585/18, C-624/18 ja C-625/18), et Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tagatud ja direktiiviga 2000/781, konkreetses valdkonnas üle kinnitatud õigusega tõhusale õiguskaitselahendile on vastuolus, kui liidu õiguse kohaldamist puudutavad vaidlused võivad kuuluda sellise organi ainupädevusse, kes ei ole sõltumatu ja erapooletu kohus. Euroopa Kohtu sõnul on see nii juhul, kui objektiivsed tingimused, milles asjaomane organ loodi, tema tunnused ja liikmete ametisse nimetamise viis on sellised, et võivad tekitada õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas see organ on väljaspool väliste tegurite, eelkõige seadusandliku ja täitevvõimu otsese või kaudse mõju haardeulatust ja kas see on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalne. Need tegurid võivad järelikult viia selleni, et nimetatud organ ei tundu enam sõltumatu või erapooletu, ning see võib nõrgendada usaldust, mida demokraatliku ühiskonna kohtud peavad õigussubjektidele sisendama. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kogu tema käsutuses olevat asjakohast teavet arvestades kindlaks tegema, kas selline on tõepoolest olukord Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi puhul. Niisugusel juhul kohustab liidu õiguse esimuse põhimõtte teda jätma riigisisese sätte, mis annab kõrgeima kohtu kohtunike pensionile saatmisega seotud vaidluste lahendamise ainupädevuse sellele kolleegiumile, kohaldamata, selleks et need vaidlused saaks lahendada sõltumatuse ja erapooletuse nõuetele vastav kohus, kes oleks asjaomasel valdkonnas pädev, kui kõnealune säte seda ei välistaks.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevates kohtuasjades tuginevad Poola (kõrgeima halduskohtu ja kõrgeima kohtu) kolm kohtunikku muu hulgas väitele, et on toime pandud tööhõive valdkonnas vanuse alusel diskrimineerimise keelu rikkumine, kuna nad saadeti ennetähtaegselt pensionile kooskõlas uue kõrgeimat kohut käsitleva 8. detsembri 2017. aasta seadusega. Kuigi pärast hiljutist muudatust ei puuduta see seadus enam kohtunikke, kes olid seaduse jõustumise ajal juba kõrgeimas kohtus ametis nagu põhikohtuasjade kaebajad ning kuigi need kaebajad seetõttu jäeti või ennistati ametisse, leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et tal tuleb ikkagi lahendada menetluslik probleem. Nimelt oleks tavaliselt pädev seda laadi vaidlust lahendama kõrgeimas kohtus loodud uus distsiplinaarkolleegium, ent eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole kindel, kas ta peaks kahtluste tõttu selle organi sõltumatuses jätma riigisiseseid kohtualluvusnormid kohaldamata ja vajaduse korral need vaidlused ise sisuliselt lahendama.

Euroopa Kohus märkis kõigepealt, olles kinnitanud nii põhiõiguste harta artikli 47 kui ka ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaldatavust käesoleval juhul, et kohtute sõltumatuse nõue on osa õigusest õiglasele kohtulikule arutamisele ja põhiõigusest õiglasele menetlusele – õigused, mis on ülimalt tähtsad, et tagada kõikide liidu õigusega isikutele antud õiguste ja ELL artiklis 2 osutatud

¹ Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT 2000, L 303, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 79).

liikmesriikide ühiste väärtuste, eeskätt õigusriigi väärtuse kaitse. Euroopa Kohus tuletas üksikasjalikult meelde oma praktikat kohtute sõltumatuse nõude ulatuse kohta ja märkis muu hulgas, et õigusriigi toimimist iseloomustava võimude lahususe põhimõtte kohaselt tuleb tagada kohtute sõltumatus seadusandlikust ja täitevvõimust.

Seejärel rõhutas Euroopa Kohus konkreetseid asjaolusid, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima, et tal oleks võimalik hinnata, kas kõrgeima kohtu distsiplinaarkoda pakub piisavaid sõltumatuse tagatise või mitte.

Esiteks märkis Euroopa Kohus, et ainuüksi asjaolu, et distsiplinaarkolleegiumi kohtunikud nimetab ametisse vabariigi president, ei muuda neid poliitilisest võimust sõltuvaks ega tekita kahtlusi nende erapooletuses, kui ametisse nimetatud isikutele ei avaldata mingit survet ega anta juhiseid ülesannete täitmisel. Pealegi võib riikliku kohtute nõukoja eelnev osalemine, kellele on tehtud ülesandeks teha ettepanek kohtunike ametisse nimetamiseks, vabariigi presidendi kaalutusruumi objektiivselt piirata, ent seda siiski tingimusel, et nõukoda ise on seadusandlikust ja täitevvõimust ning vabariigi presidendist piisavalt sõltumatu. Euroopa Kohus täpsustas sellega seoses, et tähtis on võtta arvesse faktilisi ja juriidilisi asjaolusid, mis on seotud nii Poola uue kohtute nõukoja liikmete nimetamise tingimustega kui ka viisiga, kuidas see organ konkreetselt täidab oma rolli tagada kohtute ja kohtunike sõltumatus. Veel märkis Euroopa Kohus, et on vaja kontrollida kohtute nõukoja ettepanekute kohtuliku kontrolli ulatust, kuivõrd kohtunike ametisse nimetamist käsitlevad vabariigi presidendi otsused ei ole kohtulikule kontrollile allutatud.

Teiseks tõi Euroopa Kohus esile muid asjaolusid, mis iseloomustavad distsiplinaarkolleegiumi otsesemalt. Ta juhtis tähelepanu näiteks sellele, et konkreetses kontekstis, milles võeti palju vaidlusi põhjustanud viisil vastu uue Poola kõrgeimat kohut käsitleva seaduse sätted, mille Euroopa Kohus hindas 24. juuni 2019. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18)² liidu õigusega vastuolus olevaks, on asjakohane märkida, et distsiplinaarkolleegiumile on antud ainupädevus lahendada kõrgeima kohtu kohtunike pensionile saatmisega seotud vaidlusi, mis põhinevad sellel seadusel, distsiplinaarkolleegium peab koosnema ainult uue korra alusel ametisse nimetatud kohtunikest ning tal näib olevat kõrgeimas kohtus eriti suur autonoomia. Üldjoontes täpsustas Euroopa Kohus korduvalt, et kuigi ükski neist asjaoludest ei ole eraldi võetuna tingimata selline, et panna kahtlema distsiplinaarkolleegiumi sõltumatuses, võivad need asjaolud aga mõjuda teistmoodi, kui neid vaadelda nende kogumis.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda siseriiklikku kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on siseriikliku kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele siseriiklikele kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)” kaudu ☎ (+32) 2 2964106

² Euroopa Kohtu 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) ([C-619/18](#) ja [pressiteade nr 81/19](#)).